

ਅਮਰ ਪੰਜਾਬ

ਪਹਿਲੀ ਝਾਕੀ

[ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ । ਪਰਦੇ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਬੰਸਰੀ ਵਜਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੇਲੀ ਹੇਲੀ ਬੰਸਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੈਸ਼ਨੀ ਵੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪੂਰੀ ਰੈਸ਼ਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾਂਦਾ ਇਕ ਗਭਰੂ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਬੰਸਰੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇੰਜ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੋਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾਣੀ ਅਰੰਭ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਸਟੇਜ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਦੋ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ਇਕ ਗਭਰੂ ਦੀ ਕੱਛ ਵਿਚ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ । ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਕਿਤਾਬ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ 'ਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਰੰਭ ਕਰਦਾ ਹੈ]

ਆਖ ਰਾਂਝਿਆ ਭਾ ਕੀ ਬਣੀ ਤੇਰੇ,
ਦੇਸ਼ ਬਾਪ ਦਾ ਛੱਡ ਸਿਧਾਰ ਨਾਹੀ ।
ਵੀਰਾ, ਅੰਬੜੀ ਜਾਇਆ, ਜਾ ਨਾਹੀ,
ਸਾਹੂੰ ਨਾਲ ਫਰਾਕ ਦੇ ਮਾਰ ਨਾਹੀ ।
ਇਹ ਭਾਬੀਆਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਵੀਰ ਤੇਰੇ,
ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਨਾਹੀ ।
ਬਖਸ਼ ਦੇਹ ਗੁਨਾਹ ਇਹ ਭਾਬੀਆਂ ਹੂੰ,

ਕੈਣ ਜੰਮਿਆਂ ਜੋ ਗੁਨਾਹ-ਗਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਭਾਈਆਂ ਬਾਬੁ ਨਾ ਮਜਲਸਾਂ ਸੋਂਹਦੀਆਂ ਨੇ,
 ਅਤੇ ਭਾਈਆਂ ਜੇਡ ਬਹਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਭਾਈ ਮਰਨ ਤਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਭਜ ਬਾਹੀਂ,
 ਬਿਨਾਂ ਭਾਈਆਂ ਭਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਤਾਲਿਆਂਮੰਦ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਖੁਸ਼ਾਮਦਾਂ ਨੇ,
 ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਦਾ ਕੋਈ ਗਾਮਯਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਲੱਖ ਓਟ ਹੈ ਕੇਲ ਵਸੰਦਿਆਂ ਦੀ,
 ਭਾਈਆਂ ਬਾਬੁ ਕੋਈ ਬੇਲੀ ਯਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਜਿਥੇ ਆਪ ਜਿਹੇ ਹੋਵਣ ਅੱਠ ਭਾਈ,
 ਉਸ ਦੇ ਜੇਡ ਤਾਂ ਜੱਗ ਬਹਾਰ ਨਾਹੀਂ ।
 ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਮੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਈਆਂ ਦੇ,
 ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਣਾ ਜੱਗ ਦਰਕਾਰ ਨਾਹੀਂ ।

[ਹੀਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ
 ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕਰਾਰ ਕਰਦੇ
 ਵਿਛੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਬੰਸਰੀ ਵਾਲਾ ਗਭਰੂ ਹੋਲੇ ਹੋਲੇ ਬੰਸਰੀ
 ਵਜਾਂਦਾ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੇ
 ਮਗਰੋਂ ਬੰਸਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੱਧਮ ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਖਤਮ
 ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਆਵਾਜ਼ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਚਾਰ ਕੁੜੀਆਂ,
 ਦੋ ਸਜੇ ਪਾਸਿਓਂ, ਦੋ ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਹੱਸਦੀਆਂ
 ਹੱਸਦੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਇਸ ਗੀਤ ਨਾਲ
 ਕਿਕਲੀ ਪਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀਆਂ
 ਹਨ]

ਕਿਕਲੀ ਕਲੀਰ ਦੀ,
 ਰਾਤ ਭੈਣ ਹੀਰ ਦੀ ।
 ਦਿਨ ਰਾਂਝੇ ਵੀਰ ਦਾ,
 ਥਾਲ ਭਰਿਆ ਖੀਰ ਦਾ ।
 ਥਾਲੀਆਂ ਤੇ ਬੁਰੀਆਂ,
 ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਚੂਰੀਆਂ ।
 ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ,

ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ।
 ਵਗਦੀਆਂ ਨੇ ਰਾਵੀਆਂ,
 ਪੈਲੀਆਂ ਨੇ ਸਾਵੀਆਂ ।
 ਰਿਤਕਣੇ ਮਧਾਣੀਆਂ,
 ਬੋਲੀਆਂ ਇਹ ਪਾਣੀਆਂ ।

[ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਕਿਕਲੀ ਪਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਕਲੀ ਬੰਦ ਕਰ
 ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਦੇਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਗਿੱਧਾ ਪਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ
 ਕਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ]

ਪਹਿਲੀ ਬੋਲੀ - ਦੁਧ ਰਿੜਕੇ ਕੰਗਣਾਂ ਵਾਲੀ,
 ਬਈ ਕੈਂਠੇ ਵਾਲਾ ਧਾਰ ਕਢਦਾ ।

ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ - ਭੇਰੇ ਬੋਤੇ ਦੀ ਮੁਹਾਰੁ ਬਣ ਜਾਵਾਂ,
 ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ ।

ਤੀਜੀ ਬੋਲੀ - ਓਥੇ ਲੈ ਚਲ ਚਰਖਾ ਮੇਰਾ,
 ਜਿਥੇ ਤੇਰਾ ਹਲ ਵਗਦਾ ।

ਚੌਥੀ ਬੋਲੀ - ਮੈਂ ਖੰਡ ਦਾ ਪਲੇਬਣ ਲਾਵਾਂ,
 ਵੀਰ ਭੇਰੇ ਛੁਲਕੇ ਨੂੰ ।

[ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਨਚਦੇ
 ਨਚਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਕ ਗਭਰੂ ਦੇ
 ਗਲ ਵਿਚ ਢੋਲਕੀ ਹੈ । ਢੋਲਕੀ ਵਾਲਾ ਗਭਰੂ ਇਹ ਬੋਲੀ
 ਪਾਂਦਾ ਹੈ]

ਨਚਦੇ ਪੈਰ ਜ਼ਿਮੀਂ ਤੇ ਸਾਡੇ, ਅਰਸੀਂ ਨੱਚਦੇ ਤਾਰੇ,
 ਧਰਤੀ ਵੀ ਅੰਬਰ ਵਲ ਉਲਰੈ, ਜਦ ਕੋਈ ਬਾਂਹ ਢੁਲਾਰੈ ।
 ਵੰਗਾਂ ਦੀ ਛਣ ਛਣ ਦੇ ਵਿਚ, ਰਾਗ ਨਿਕਲਦੇ ਸਾਰੇ,
 ਕਿਹੜਾ ਛੂਹ ਸਕਦੇ ਇਹ ਦੋਂਗਦੇ ਅੰਗਿਆਰੇ ।

[ਨਾਰ ਦੀ ਲੈਅ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਤੇ ਕੁੜੀਆਂ
 'ਚੇਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਕੇ ਇਹ ਬੋਲੀ ਪਾਂਦੀ ਹੈ]

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ,
 ਗਭਰੂ ਛੈਲ ਛਬੀਲੇ ।
 ਵੈਰੀ ਦੇ ਲਈ ਨਾਗ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ,
 ਕੋਣ ਮਦਾਰੀ ਕੀਲੇ ।

ਸਾਡੀਆਂ ਚੜ੍ਹਤਾਂ ਮੂਹਰੇ ਹੁੰਦੇ,
ਮੈਂਹ ਦਰਿਆਂ ਦੇ ਪੀਲੇ ।
ਕੀਕੂੰ ਰੋਕਣਗੇ,

ਤੁਫਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੀਲੇ, ਕੀਕੁੰ ਰੋਕਣਗੇ... ...

[ਨਾਚ ਦੀ ਲੈਅ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਸਟੇਜ
ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਥਾਲ ਖੜਕਣ ਦੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੋਲੀ
ਚਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬੰਦ
ਤੇ ਨਾਚ ਟੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਗਭਰੂ ਖਿੰਡ ਪੁੰਡ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ । ਸਫੈਦ ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਛੋਜੀ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ
ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੋਪ ਚਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼
ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਪਰਦੇ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਤੇ
ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੇ
ਪਰਛਾਵੇਂ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ]

ਪਰਦੇ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ -

ਆਈਆਂ ਪਲਟਣਾਂ ਬੀੜ ਕੇ ਤੋਪ-ਸ਼ਾਨੇ,
ਅਗੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪਾਸੜੇ ਮੋੜ ਸੁੱਟੇ ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ,
ਵਾਂਗ ਨਿੰਬੂਆਂ ਲਹੂ ਨਚੋੜ ਸੁੱਟੇ ।

[ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਿਛਾਂਹ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ
ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਟੇਜ ਢੁਕੇ
ਘਾਬਰਿਆ ਹੋਇਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੇਧਰ ਉਪਰ ਫਿਰਦਾ
ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਕੇ
ਲੜਨ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਰੋਸ਼ਨੀਂ ਬੰਦ ਤੇ ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼
ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਲੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਮਗਰੋਂ
ਆਵਾਜ਼ ਉਭਰਦੀ ਹੈ]

ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਫਰੰਗੀ ਨੂੰ ਭਾਂਸ ਆਈ,
ਭਜੇ ਜਾਣ ਗੋਰੇ ਦਿੱਤੀ ਕੰਡ ਮੀਆਂ ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਵੇਖ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਕੇ,
ਤੁਲਦੀ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਪਈ ਝੰਡ ਮੀਆਂ ।

[ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਿਛਾਂਹ ਪਿਛਾਂਹ

ਹਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੁਰੀ। ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਘਾਬਰਿਆ
ਹੋਇਆ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਧਰ ਉਪਰ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।
ਏਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਸਟੇਜ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਭਰਦੀ
ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਡਰਦਾ ਡਰਦਾ ਪਿਛਾਂਹ ਵੇਖਦਾ
ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਖਦਾ ਹੈ]

ਸਟੇਜ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ -

ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਯਾਰ ਛਰੰਗੀਆਂ ਦਾ,
ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਓਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਸਾਲੀ ।

ਉਹ ਤਾਂ ਭਜ ਕੇ ਲਾਟ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ,
ਗਲ ਜਾ ਦਸੀ ਸਾਰੀ ਭੇਦ ਵਾਲੀ ।
ਇਥੋਂ ਹਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ,
ਚੌਦਾਂ ਹਥਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਣ ਛਾਲੀ ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਨਾਲ ਲੈ ਸਿਲੇ ਖਾਨੇ,
ਛੱਡ ਗਏ ਨੇ ਸਿੰਘ ਮੈਦਾਨ ਖਾਲੀ ।

[ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਹਸਦੇ ਹਸਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਰੋਸ਼ਨੀ ਬੰਦ। ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ
ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਲੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਰਦੇ ਪਿਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਭਰਦੀ ਹੈ]

ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਣ ਲਗਾ,
ਦੋਵੇਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਛੋਜਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਨੇ ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਬਾਝੋਂ,
ਛੋਜਾਂ ਜਿਤ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰੀਆਂ ਨੇ ।

[ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਦਾ ਹਟਦਾ ਭਿਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ
ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਨੇਕ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੀ
ਛਾਤੀ ਉਤੇ ਧਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਰੋਬਨੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼
ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਇਕ ਟਾਊਂਟ ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਚੁਕੀ
ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਗਡ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।
ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਹਸਦਾ ਹਸਦਾ ਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਭਰਦੀ ਹੈ :]

ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿਠ ਦੇ ਕੇ,
ਸਾਬ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਛਡ ਦਿੱਤਾ ।
ਉਦੋਂ ਸੁਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉਤੇ,
ਅਪਣਾ ਝੰਡਾ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ ।

(ਪਰਦਾ ਡਿਗਦਾ ਹੈ)

• ਦੂਜੀ ਝਾਕੀ •

(ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗਭਰੂ ਪਾਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜਿਆਂ
ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਦੋ ਗਭਰੂ
ਕਿਸਾਨ ਰਸਾ ਵਟ ਰਹੇ ਹਨ । ਦੋ ਲਕੜ ਚੀਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਕ
ਮੁਟਿਆਰ ਚੱਕੀ ਪੀਹ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਕਪੜਾ ਸਿਉਂ ਰਹੀ
ਹੈ । ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦੇ ਹਨ]

ਸਾਰੇ — ਸੁਣਿਓਂ ਵੇਹੋਕਾ, ਅਜ ਹਾਲ ਅਵਾਮਾਂ ਦਾ,
ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਏ ਗੋਰੇ
ਬੁਰਾ ਜੀਣ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ।

ਕਿਸਾਨ — ਅਸੀਂ ਛਸਲਾਂ ਉਗਾਂਦੇ ਹਾਂ ਮਰ ਕੇ,
ਗੋਤਾ ਪਿੜ ਹੁੰਡ ਖੜੇ, ਘਰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਗਡੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ।

ਸਾਰੇ — ਸੁਣਿਓਂ ਵੇਹੋਕਾ

ਮਜ਼ਦੂਰ — ਸਾਡੇ ਹਬਾਂ ਵਿਚ ਹੋਂਦੀਆਂ ਮਜ਼ੂਰੀਆਂ,
ਖੇਤ੍ਰਿਆਂ ਨੇ ਖੋਹ ਵੇਲਈਆਂ, ਸਾਬੋਂ ਹੀਰਾਂ ਸਣੇ ਅਜ ਚੂਰੀਆਂ ।

ਸਾਰੇ — ਸੁਣਿਓਂ ਵੇਹੋਕਾ

ਕੁੜੀਆਂ — ਸਾਡੇ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੇ ਲਈਆਂ ਹਮੇਲਾਂ,
ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਕੀਤਾ, ਜਿਉਂ ਕੁਮਲਾਈਆਂ ਵੇਲਾਂ ।

ਸਾਰੇ — ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਹਾਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆਂ ਦੇ,
ਬੁਲੂ ਸਾਡੇ ਸੁੱਕ ਵੇਗਦੇ, ਪਦੇ ਰੋਂਦੇ ਨੇ ਪਤਣ ਛਨਾਂ ਦੇ ।

(ਸਾਰੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦੇ ਗਾਂਦੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਛਨ ।
ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਗੀਤ ਰਾਹੀਂ
ਵੰਗਾਰਦਾ ਹੈ)

ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕੀ ਪੰਜਾਬੀਓ, ਕਾਹਣੂੰ ਬੈਠੇ ਓ ਢੇਰੀਆਂ ਢਾਹ !
 ਹੋ ਕੇ ਤਾਰੂ ਪੰਜ ਦਰਿਆਂ ਦੇ, ਰਹੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਗੋਤੇ ਖਾ !
 ਕਿਉਂ ਛਿਲੇ ਪੇਚ ਨੇ ਪਗ ਦੇ, ਕਿਉਂ ਲਹਿ ਗਿਆ ਮੁੱਛ ਦਾ ਤਾ !
 ਕਿਉਂ ਅਣਖਾਂ ਧੌਣਾਂ ਸੁਟੀਆਂ, ਕਿਉਂ ਅਣਖ ਗਈ ਕੁਮਲਾ !
 ਤੂੰ ਉਠ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸੁਭਿਆ, ਰਤਾ ਆਪਣੀ ਸਲੰਘ ਉਠਾ ,
 ਤੂੰ ਭੈਣੇ ਗੱਰੇ ਪੀਹਣ ਲਈ, ਰਤਾ ਚਕੀ ਹੋਰ ਭੁਆ ।
 ਮਜ਼ਦੂਰਾ ਜੁਲਮ ਦੇ ਮੁਢ ਤੇ, ਰਤਾ ਆਰਾ ਹੋਰ ਚਲਾ ,
 ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਕੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆਂ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਪਾਣੀ ਜਾਵੇ ਆ ।

(ਇਹ ਗੀਤ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਢੇਰੀਆਂ ਢਾਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਗਭਰੂ
 ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਏਦਾਂ ਉਠ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ
 ਜ਼ੋਰ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦੇ
 ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ)

ਸਾਰੇ – ਜਾਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਾਗ ਪਏ ।

ਬਚੇ ਬੁਢੇ ਤੀਂਵੀਆਂ ਜਵਾਨ ਜਾਗ ਪਏ ।

ਇਕ ਕਿਸਾਨ – ਡਿਗੇ ਹੋਏ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੇ ਝੂੰਡੇ ਚੁਕ ਲਏ,

ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੰਝੂ ਸੁਕ ਗਏ ।

ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਤੇ ਹੋਏ ਤੂੰਢਾਨ ਜਾਗ ਪਏ ।

ਜਾਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਾਗ ਪਏ ।

ਇਕ ਐਰਤ – ਕੁਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੁਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਖਾਂ ਮਲੀਆਂ,

ਬਾਂ ਬਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਜੋਤਾਂ ਬਲੀਆਂ ।

ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਵੇਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਗ ਪਏ.

ਜਾਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਾਗ ਪਏ ।

ਮਰਦ – ਕੂਕਿਆਂ ਬਗਾਵਤਾਂ ਦਾ ਨਾਦ ਫੂਕਿਆ,

ਲੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰੌਰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਗ ਸੂਕਿਆ,

ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਂਘਦੇ ਪਰਾਨ ਜਾਗ ਪਏ,

ਜਾਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਾਗ ਪਏ ।

ਸਾਰੇ – ਦੇਸੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਏ ਨਠ ਕੇ ।

ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਆ ਖਲੋਤੇ ਭਟ ਕੇ ।

ਗੋਰੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਲਈ ਵਦਾਨ ਜਾਮ ਪਏ.

ਜਾਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਾਗ ਪਏ ।

(ਸਾਰੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਗਾਂਦੇ ਗਾਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਝਟ ਇਕ
 ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦਾ ਹੈ]
 ਮੈਂ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨੀ ਗੋਰਾ, ਪਰ ਹਾਕਮ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ,
 ਮੈਂ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਲੋਕੇ, ਹਾਂ ਨੈਕਰ ਧੁਰੋਂ ਜਨਾਬ ਦਾ ।
 ਮੈਂ ਆਇਆ ਤੇ ਟਹਿਕ ਪਿਆ ਹੈ ਹਰ ਇਕ ਛੇਰ ਪੰਜਾਬੀ ।
 ਕੋਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਮੇਰੇ ਹਥ ਹੈ ਚਾਬੀ ।
 ਅੱਜ ਹੈ ਪੀਲਿਆਂ ਜੁਸਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚਤ੍ਰਿਆ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ।
 ਮੈਂ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨੀ ਗੋਰਾ, ਪਰ ਹਾਕਮ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ।....
 ਮੈਂ ਆਇਆ ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਆਈ, ਖੋਲ੍ਹੇ ਕਈ ਮਦਰਸੇ,
 ਜੋ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਵੈਰੀ ਪਾਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਲ ਰਸੇ ।
 ਅਨਪੜ੍ਹ ਜਾਹਲਾਂ ਤਾਂਈਂ ਵਿਖਾਇਆ ਮੈਂ ਹੀ ਮੁੰਹ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ।.....
 ਭੁਖਿਆਂ ਅਤੇ ਗਾਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵੰਡੀਆਂ ਕਈ ਜਾਗੀਰਾਂ,
 ਘਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਟੰਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ।
 ਮੈਂ ਏਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵੇਖ, ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ ਜਾਮ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ।.....

[ਉਹ ਦੇਵੇਂ ਗਾਂਦੇ ਗਾਂਦੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ]

[ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਤਿੰਨ ਰੰਗਾਂ ਢੁੱਡਾ ਪਕੜੀ ਤਿੰਨ
 ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦੇ
 ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ]

ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ,
 ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ।
 ਕਰਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਹੁਣ ਆਪਣਾ,
 ਸੁਹਣਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ।
 ਜਾਗ ਪਈ ਦਾਤੀ ਦੀ ਗੈਰਤ,
 ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਅੰਗੜਾਈ ।
 ਗੋਰੀ ਦੀ ਵੀਣੀਂ ਬਣ ਮੁੱਕਾ,
 ਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਈ ।
 ਭਬਕ ਪਈ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ੍ਰੇ,
 ਬੁਲ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਫਰਯਾਦ ।
 ਇਨਕਲਾਬ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ,
 ਇਨਕਲਾਬ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ।...

ਡਲਕ ਪਿਆ ਕੰਢਿਆਂ ਦੇ ਉੜੋਂ,
 ਪੰਜ ਦਰਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ।
 ਜਿਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਬੇੜੀ,
 ਝਬਦੇ ਡੋਬ ਵਿਖਾਣੀ ।
 ਇਕ ਇਕ ਲਹਿਰ ਲਿਖੇਗੀ ਏਥੇ,
 ਹਣ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ।
 ਹੋ ਜਾਣੇ ਨੇ ਬੇ-ਹਥਿਆਰੇ ਲਹੂ-ਪੀਣੇ ਜੱਲਾਦ ।
 ਇਨਕਲਾਬ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ,

[ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ
 ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ
 ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬੰਦ, ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ
 ਪਰਛਾਵੇਂ, ਸਿਪਾਹੀ ਬੈਂਤਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ
 ਕੁਟਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਗਾਣਾ
 ਉਭਰਦਾ ਹੈ

ਇਕ ਇਕ ਬੈਂਤ ਸਾਡੇ ਤਨ ਤੇ,
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪਾਵੇ ਲਾਸਾਂ ।
 ਤਿਊਂ ਤਿਊਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵਣ,
 ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ।
 ਲਾਸਾਂ ਚੌਂ ਲਹੂ ਸਿਮ ਸਿਮ ਕਰਦਾ,
 ਸਾਡੀਆਂ ਦੂਰ ਪਿਆਸਾਂ ।
 ਸਾਡੇ ਗੁਸੇ ਦੀ ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਢਲ ਜਾਵੇ ਛੋਲਾਦ,
 ਇਨਕਲਾਬ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ

[ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ – ਸਿਪਾਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ
 ਫੜ ਕੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਕ ਕਾਗਜ
 ਤੇ ਪੈਨ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਆਗੂ ਨੂੰ ਦਸਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
 ਆਗੂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :]

ਇਸ ਕਾਗਜ ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰ ਕੇ,
 ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਕਰਾਂ ਗੋਦਾਰੀ,
 ਇਸ ਕਾਗਜ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵੇਚਾਂ,
 ਅਣਖਾਂ ਦੀ ਮਰਦਾਰੀ ।

ਹਾਸੇ ਵੇਰਾਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ,
ਸੁਬਰ ਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀ ।
ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ ਬਰਬਾਦ, ਵਤਨ ਪਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਆਜ਼ਾਦ ।
ਇਨਕਲਾਬ, ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

[ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਰਦਾ ਛਿਗਦਾ ਹੈ]

• ਤੀਜੀ ਝਾਕੀ •

[ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਇਕ ਉਦਾਸ ਤੇ ਨਿੰਮੇਝੂਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।
ਪਰਦੇ ਪਿਛੋਂ ਉਭਰਦੇ ਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ)

ਪਰਦੇ ਪਿਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ :—

ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਦੇ ਛਿੜਦਿਆਂ ਜਰਮਨਾਂ ਦੇ,
ਗੋਲੇ ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਢਹਿਣ ਲਗੇ ।
ਢਹਿਣ ਲਗੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮਹਿਲ ਓਧਰ,
ਛੋਬੂ ਏਧਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਪੈਣ ਲਗੇ ।

[ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਤਿੰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਅੰਗਰੇਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ]

ਹਾਕਮ ਹਿੰਦ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦੇ,
ਹਿੰਦ-ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ :
“ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਾਡੀ ਜੇਕਰ ਏਸ ਵੇਲੇ,
ਉਕਾ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਲਗੇ ।

[ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਗਲ ਤੇ ਇਤਥਾਰ ਕਰ ਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ
ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਅੰਗਰੇਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਫੌਜੀ ਵਰਦੀਆਂ ਤੇ ਫੌਜੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ]

ਸੁਚਾ ਜਾਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ,
ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਵਰਦੀਆਂ ਕੱਸੀਆਂ ਨੇ ।
ਹਉਂਕੇ ਵਿਛੜ ਕੇ ਲਏ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਨੇ,
ਓਧਰ ਮੇਮਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੱਸੀਆਂ ਨੇ ।

[ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਮਗਰ ਤੁਰਨ ਲਗਦੇ
ਹਨ ਤਾਂ ਪਰਦੇ ਮਗਰੋਂ ਦਰਦ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ

ਗੀਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ]

ਪਰਦੇ ਪਿਛੋਂ — ਕਾਹੂੰ ਤੈਂ ਪਵਾਈਆਂ ਨੀ ਕੋਠੜੀਆਂ,
 ਕਾਹੂੰ ਰਖਿਆ ਈ ਵਿਹੜਾ ।

ਤੈਂ ਤੁਰ ਚਲਿਉਂ ਨੈਕਰੀ,
 ਪਿਛੇ ਵਸੀਗਾ ਕਿਹੜਾ ।

[ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਟੇਜ
ਉੱਤੇ ਹਨੇਰਾ — ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ — ਭਟ ਪਟ
ਫਿਰ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣਾ — ਉੱਹੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਸਦਾ ਹਸਦਾ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਉਭਰਦੇ ਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜ
ਕਰਦਾ ਹੈ]

ਪਰਦੇ ਪਿਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ —

ਹਾਰ ਹੋਈ ਜਰਮਨ ਨੂੰ ਭਾਰੀ, ਜੰਗ ਦੇ ਬਦਲ ਨਸੇ,
ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਕੁਮਲਾਏ ਚਿਹਰੇ, ਗੁਟਕੇ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹਸੇ ।
ਐਪਰ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਘਰ, ਪੈ ਗਈਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ,
ਮੁੜੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਬੀਰ ਪੰਜਾਬੀ, ਲੈ ਕੇ ਅਜਬ ਸੁਗਾਤਾਂ ।

[ਸਟੇਜ ਤੇ ਲੰਗਤੇ, ਫੁੜੇ ਤੇ ਜ਼ਬਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ]
ਬਾਂਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹੋਈ, ਲੱਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੱਟੀ,
ਅੱਖ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ, ਸਿਰ ਤੇ ਬੱਧੀ ਪੱਟੀ ।
ਪਰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਚਾਅ ਸੀ, ਹੋ ਜਾਉ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਪਿਆਰਾ,
ਚਮਕੇ ਅਸਮਾਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਦਾ ਤਾਰਾ ।

[ਜ਼ਬਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਪਾਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰ ਯਾਦ
ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਉਲਟਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਗਜ਼
ਫੜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੋਟਾ ਸਾਰਾ “ਰੇਲਟ ਐਕਟ”
ਲਿਖਿਆ ਹੈ]

ਭੁਲ ਗਿਆ ਗੋਰਾ ਐਪਰ ਕੀਤੇ ਕੁਲ ਇਕਰਾਰ ਪੁਰਾਣੇ,
ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਉਲਟਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਜਾਲ ਜਬਰ ਦੇ ਤਾਣੇ ।
ਗੁਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਗਾ, ਪੰਜ ਦਰਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ,
ਝਟ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਏਸ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁਹਰੇ ਛਾਤੀ ਤਾਣੀ ।

[ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਕ
ਫੌਡੋਰਚੀ ਢੰਡੋਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ]

ਢੰਡੇਰਚੀ — ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਾਸੀਓ, ਮੇਰਾ ਸੁਣੋ ਢੰਡੇਰਾ,
 ਅਜ ਨਹੂੰ ਨਹੂੰ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਡਾ ਹਾਕਮ ਗੋਰਾ ।
 ਅਜ ਮੂੰਹ ਮੂੰਹ ਵੇਖੋ ਭਰ ਗਿਆ, ਇਹਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕਟੋਰਾ ।
 ਪਰ ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ ਦੁਲਿਓ, ਹੁਣ ਕਰੋ ਨਾ ਚੋਰਾ ।
 ਜੁੜੋ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗਾ ਵਿਚ, ਫਿਲ ਲਾਓ ਨਾ ਭੋਰਾ ।
 ਤਾਂ ਜੋ ਕਢੀਏ ਆਪਣੇ ਦੇਸ 'ਚੋਂ, ਇਹ ਜਾਲਮ ਗੋਰਾ ।
 [ਢੰਡੇਰਚੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਘੰਟੀ ਖੜਕਾਂਦਾ
 ਇਕ ਹੋਰ ਢੰਡੇਰਚੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ]

ਦੂਜਾ ਢੰਡੇਰਚੀ — ਟਨ ਟਨ ਟਨ

ਸੁਣੀਏ ਜ਼ਰਾ ਜਨਾਬੇ ਵਾਲਾ ।
 ਕਿਹਾ ਕਹਿਤਾ ਹੈ ਘੰਟੀ ਵਾਲਾ ।
 ਬਾਤ ਸੁਣੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਰਾ ਗੌਰ ਸੇ ।
 ਬਾਤ ਕਰੋ ਫਿਰ ਕਿਸੀ ਐਰ ਸੇ ।
 ਮੈਂ ਹੂੰ ਸਚੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਤਾ ।
 ਝੂਠ ਮੁੜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਭਾਤਾ ।
 ਜਬ ਸੇ ਯਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੈ ਆਇਆ ।
 ਘਰ ਘਰ ਮੇਂ ਆਨੰਦ ਹੈ ਛਾਇਆ ।
 ਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੋਈ ਕਿਸਮਤ ਜਾਗੀ ।
 ਦੁਖ ਦਰਿੱਦਰਤਾ ਸਭ ਭਾਗੀ ।
 ਲੇਕਨ ਚੰਦ ਉਠਾਈਗੀਰੇ,
 ਜਾਹਿਲ, ਮੂਰਖ ਐਰ ਬੇ-ਪੀਰੇ ।
 ਹਾਥ ਮੈਂ ਛੇਡਾ ਲੀਏ ਤਰੰਗਾ ।
 ਕਰਤੇ ਫਿਰੋਂ ਛਸਾਦ ਐਰ ਦੰਗਾ ।
 ਇਨ ਕੇ ਝਾਸੇ ਮੈਂ ਮਤ ਆਓ
 ਜਲਸੇ ਵਲਸੇ ਮੈਂ ਮਤ ਜਾਓ ।

ਟਨ, ਟਨ ਟਨ ਟਨ

[ਢੰਡੇਰਚੀ ਢੰਡੇਰਾ ਦੇ ਕੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਛਟ
 ਕੁਝ ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦੇ
 ਹਨ]

ਗਭਰੂ — ਰਾਜ ਛਰੰਗੀ ਦਾ :— ਮੁਟਿਆਰਾਂ — ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ

ਗਭਰੂ — ਜੁਲਮ ਬਦੇਸ਼ੀ :— ਮੁਟਿਆਰਾਂ — ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ
ਗਭਰੂ — ਗੋਰੇ ਰਾਜ ਦੀ :— ਮੁਟਿਆਰਾਂ — ਖੈਹ ਹੋਣੀ
ਗਭਰੂ — ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਈ :— ਮੁਟਿਆਰਾਂ — ਜੈ ਹੋਣੀ
ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਕੱਠੀਆਂ —

ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਤੇ,
ਸਾਡੇ ਲਹੂ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਲਾਲੀ ।

ਰਾਜ ਛਰੰਗੀ ਦਾ
ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਦੰਦ ਜ਼ਹਿਰੀ
ਓਹ ਖਾ ਗਏ ਕਰਤਾਰ ਸਰਾਭਾ ।

ਰਾਜ ਛਰੰਗੀ ਦਾ
ਗੋਰਾ ਭਾਵੇਂ ਤੌਪਾਂ ਬੀਤ ਲਏ,
ਅਸਾਂ ਵਧਣੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕਣਾ ।

ਰਾਜ ਛਰੰਗੀ ਦਾ
ਏਕੇ ਦੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਰੱਸੀਆਂ,
ਗੋਰੇ ਸੁਟਣੇ ਸਮੁੰਦਰ ਖਾਰੇ
ਰਾਜ ਛਰੰਗੀ ਦਾ, ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ

(ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੋਲੀ ਚਲਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ — ਗੋਲੀ ਦਾ ਚਲਣਾ।
ਰੋਸ਼ਨੀ ਬੰਦ, ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਹਨੇਰਾ ਤੇ ਹਾ ਹਾ ਕਾਰ। ਹੈਲੀ ਹੈਲੀ
ਰੋਸ਼ਨੀ। ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਇਕ ਬਚੇ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚੁਕਦੀ
ਚੁਕਦੀ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਹੈ)

ਮੁਟਿਆਰ — ਹਦ ਹੋ ਗਈ ਜੁਲਮ ਦੀ ਲੋਕੇ,
ਗੋਰੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਇਆ ਸੁਕਣਾ ।

ਸੁਕਣਾ, ਰਾਜ ਛਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਕਦੋਂ ਮੁਕਣਾ ?

(ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਜ਼ਬਾਨੀ ਮਰਦ ਗਾਂਦਾ ਗਾਂਦਾ ਉਠਦਾ ਹੈ)

ਮਰਦ — ਓਦੋਂ ਮੁਕਣਾ ਜੁਲਮ ਦਾ ਪਹਿਰਾ,
ਲੋਕਾਂ ਜਦੋਂ ਸਿਰ ਚੁਕਿਆ ।

ਚੁਕਿਆ, ਰਾਜ ਛਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਬਸ ਮੁਕਿਆ ।

ਮੁਟਿਆਰ — ਰੋਏ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਲਿਆਣਾ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹਦਾ ਦੁਧ ਖੋਹ ਲਿਆ ।

ਹੋਕਾ, ਕਿਹੜਾ ਇਹਨੂੰ ਪਾਲੇਗਾ ਹੁਣ ਲੋਕਾ ।

ਮਰਦ - ਥਾਂ ਦੁਧ ਦੀ ਸਦਾ ਲਈ ਦੇ ਗਈ,

ਮਾਂ ਇਹਨੂੰ ਲਹੂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ।

ਸਾਰਾ, ਜਨਤਾ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤਾਰਾ ।

ਮੁਟਿਆਰ - ਉਹਦੇ ਰਾਂਗਲੇ ਚੂੜੇ ਚੇਂ ਲਹੂ ਚੋ ਚੋ,

ਹੋ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਂਗਲੀ ਸਾਰੀ ।

ਸਾਰੀ, ਧਰਤੀ ਨੇ ਓੜ੍ਹੁ ਲਈ ਫੁਲਕਾਰੀ ।

ਦੱਵੇਂ - ਦਿਨ ਰਹਿ ਗਏ ਜੁਲਮ ਦੇ ਬੜੇ,

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਰੂਰ ਜਾਗਿਆ ।

ਜਾਗਿਆ, ਨੁਰਿਆਂ ਦੀ ਕੁਖ ਚੀਰ ਕੇ ਨੂਰ ਜਾਗਿਆ ।

[ਪਰਦਾ ਡਿਗਦਾ ਹੈ]

● ਚੌਥੀ ਝਾਕੀ ●

(ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼, ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ
ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇ ਪਿਛੋਂ ਗੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼
ਉਭਰਦੀ ਹੈ)

ਪਰਦੇ ਪਿਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ —

ਸਾਈਮਨ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਚਲਾਕ ਭਾਰਾ,

ਘਲਿਆ ਗੇਰਿਆਂ ਨੇ ਇੰਗਲਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ।

‘ਵਾਪਸ ਮੁੜੋ ਸਾਈਮਨ, ਵਾਪਸ ਮੁੜੋ ਸਾਈਮਨ’,

ਨਾਹਰੇ ਗੁੰਜ ਉਠੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ।

(ਸਟੇਜ ਦੇ ਦੁਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿ-
ਆਰਾਂ ਇਕ ਬੁਢੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, “ਸਾਈਮਨ ਗੋ-
ਬੈਕ” ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ)

ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ - ਸੁਣੀਂ ਸਾਈਮਨਾ, ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਘਰ ਮੁੜ ਜਾ,

ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪੈਰ ਰਖੀਂ ਨਾ ।

ਪੈਰ ਰਖੀਂ ਨਾ ਲਹੂ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਬੜੇ,

ਜਿਥੇ ਸੁਚਾ ਲਹੂ ਡੋਲਿਆ, ਬਾਗ ਜਲਿਆਂ ।

ਬਾਗ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਦੂਲੇ,

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ, ਏਥੇ ਸੁਤੇ ਨੇ ।
 ਏਥੇ ਸੁਤੇ ਨੇ ਸਰਾਭੇ ਜਿਹੇ ਸੂਰਮੇ,
 ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੇ ਰਸੇ ਚੁੰਮ ਕੇ, ਏਥੇ ਸੁਤੀਆਂ ।
 ਏਥੇ ਸੁਤੀਆਂ ਹੀਰਾਂ ਤੇ ਕਈ ਸੁਹਲੀਆਂ,
 ਸੀਨਿਆਂ 'ਚ ਅੱਗ ਦਬ ਕੇ, ਪੈਰ ਲਾ ਕੇ ।
 ਪੈਰ ਲਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਐਵੇਂ ਛੋਲ ਬਹੀਂ,
 ਸੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋਏਂਗਾ, ਵੇਖੀਂ ਜਾਲਮਾਂ ।
 ਵੇਖੀਂ ਜਾਲਮਾਂ ਅਗਾਂਹ ਜੇ ਪੈਰ ਪੁਟਿਆ,
 ਕਖ ਕਿਸੇ ਛੁਡਣਾ ਨਹੀਂ ਗੋਰਿਆ ।
 ਸਾਗਰਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਤੈਨੂੰ ਬਸ ਟੋਰਿਆ ।

(ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ
 ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਅੰਨ੍ਹੀ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ
 ਬਹਾਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਠੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਗੀਤ ਗਾਈ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ)

ਪੰਜਾਬੀ – ਜਿਹੜਾ ਟਿਲ ਲਗਦਾ ਈ ਲਾ ਲੈ ਉਥੇ ਛਰੰਗੀਆ ।
 ਹੋਣੀ ਉ ਸਾਡੀ ਜੈ, ਛਰੰਗੀਆ ਹੋਣੀ ਉ ਸਾਡੀ ਜੈ ।

ਲਾਠੀ ਹੋਰ ਚਲਾ ਲੈ,
 ਭਾਵੇਂ ਛੋਜ ਬੁਲਾ ਲੈ,
 ਰਜ ਕੇ ਜੁਲਮ ਕਮਾ ਲੈ,
 ਨਹੀਉੰ ਮੁਤਨਾ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਪੈਰ ਚੁਕਿਆ, ਛਰੰਗੀਆ,
 ਹੋਣੀ ਉ ਤੇਰੀ ਖੈ, ਛਰੰਗੀਆ ਹੋਣੀ ਉ ਸਾਡੀ ਜੈ ।
 ਜਿਹੜਾ ਟਿਲ ਲਗਦਾ ਈ ਲਾ ਲੈ ਓਦੇ ਛਰੰਗੀਆ,
 ਹੋਣੀ ਉ ਸਾਡੀ ਜੈ, ਛਰੰਗੀਆ ਹੋਣੀ ਉ ਤੇਰੀ ਖੈ ।

(ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼, ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਤੋਂ ਡਾਂਗ ਲੈ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰ
 ਰਹੇ ਬੁਢੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਬੁਢਾ ਪੰਜਾਬੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭਿਗ
 ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚੁਪ ਛਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਬੁਢਾ
 ਪੰਜਾਬੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਠਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ
 ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ)

ਬਸ ਬਸ ਹੁਣ ਸਾਬੀਓ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ,
 ਸਾਬੋਂ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਜੇ ਜੁਲਮ ਸਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ।

ਜਿਹੜੀ ਗਲ ਮੈਂ ਅਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਆਖੀ,
ਉਹੋ ਗਲ ਅਜ ਕਹਿਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ।

ਕਾਸ਼ ! ਤੁਹਾਡੇ ਚੌਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਸਮਝੇ,
ਇਕ ਇਕ ਲਾਸ ਮੇਰੀ ਜੋ ਪਈ ਬੋਲਦੀ ਏ ।

ਬਦਲਾ ਮੇਰੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਲਵੇ ਜਿਹੜਾ,
ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਥੇਰ ਨੂੰ ਟੋਲਦੀ ਏ ।

(ਬੁੱਢੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ, ਜਲ੍ਹਸ 'ਚੋਂ ਇਕ ਗਭਰੂ
ਨਿਕਲ ਬੁੱਢੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)

ਪਰਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼—

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾ ਗਲ ਸਹਾਰ ਸਕਿਆ,
ਲਹੂ ਉਸ ਦਿਆਂ ਨੈਣਾਂ ਚੋਂ ਵਹਿਣ ਲਗਾ ।

ਲਾਜਪਤ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ,
ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ — ਕਸਮ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਸਾਬੀਓ ਵਤਨ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ,
ਕਸਮ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਅਣਖ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਵੱਕਾਰ ਦੀ ।

ਕਸਮ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਰ ਇਕ ਸੁਆਸ ਦੀ,
ਕਸਮ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਹਰ ਰੰਗਲੀ ਆਸ ਦੀ ।
ਮੈਂ ਬਦਲਾ ਲੈ ਕੇ ਛਡਾਂਗਾ, ਇਸ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ,
ਦਸਾਂਗਾ ਰਾਹ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਮੈਂ, ਸਾਗਰ ਦੇ ਪਾਰ ਦਾ ।

(ਬੁੱਢੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਜਲ੍ਹਸ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਹੇਠ
ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਗਾਂਦਾ ਗਾਂਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

“ਸਰਫਰੋਸ਼ੀ ਕੀ ਤਮੰਨਾ,
ਅਥ ਹਮਾਰੇ ਦਿਲ ਮੈਂ ਹੈ ।

ਦੇਖਨਾ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਕਿਤਨਾ,
ਬਾਜੂਏ ਕਾਤਿਲ ਮੈਂ ਹੈ ।”

(ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਹਨੇਰਾ, ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਫਿਰ ਸਟੇਜ
ਉਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ । ਹਥਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਜ ਉਤੇ
ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ]

ਭਗਤ ਸਿੰਘ —

ਹਥਕੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ,

ਟੁਟੀਆਂ ਜੀਜੀਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ ।
 ਟੁਟੀਆਂ ਜੀਜੀਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਣੀਆਂ,
 ਸ੍ਰੀਦਰ ਤਕਦੀਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ ।
 ਨਹੀਂ ਯੁਗ ਰਹਿਣਾ ਸਰਮਾਏ ਦਾ,
 ਨਹੀਂ ਲੁਟ ਰਹਿਣੀ ਧਨਵਾਨਾਂ ਦੀ ।
 ਮੈਂ ਗੋਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਤੇ,
 ਨਵੀਆਂ ਤਾਮੀਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ ।
 ਮੈਂ ਲਾਵਾ ਫਟਦਾ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ,
 ਹਬਾਂ ਦੇ ਫਿਸਦੇ ਛਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ।
 ਤੇ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ,
 ਮੈਂ ਪਾਟੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ ।
 ਹੈ ਮਾਂਗ ਸੰਧੂਰੀ ਧਰਤੀ ਦੀ,
 ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਝੁਮਕੇ ਸਿਟਿਆਂ ਦੇ ।
 ਝਾਂਜਰ ਛਣਕਾਈਆਂ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ,
 ਮੈਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੀਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ ।
 ਹੈ ਮਾਣ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ,
 ਹੈ ਮਜ਼ਦੂਰੇ, ਹੈ ਕਿਰਸਾਨੋ ।
 ਪਰ ਧਨਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ,
 ਲੁਕੀਆਂ ਸ਼ਮਸੀਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ ।
 ਸ਼ਾਂਤੀ, ਆਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ,
 ਟੁਰ ਕੇ ਕਦ ਮੰਜ਼ਲ ਪਹੁੰਚੇਗੇ ।
 ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਝੁਟਕੇ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮੀ,
 ਲੀਰਾਂ ਲੀਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ ।

[ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਹਨੇਰਾ ।
 ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਲੇ ਪਰਦੇ ਤੇ ਦਰਿਆ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਿਖਾਈ
 ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਟੇਜ ਤੇ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ
 ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਂਦੀਆਂ ਹਨ]

ਪੰਜਾਬੀ ਮਰਦ ਤੇ ਐਰਤਾਂ :

ਸਤਲੁਜ ਦੀਓ ਲਹਿਰੇ ਬੋਲੇ ਨੀ,
 ਕੁਝ ਭੇਦ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਨੀ ।

ਮਰਦ - ਬੇਚੈਨ ਹਵਾਵਾਂ ਪੁਛਦੀਆਂ ਨੇ,
ਐਰਤਾਂ — ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਵਾਂ ਪੁਛਦੀਆਂ ਨੇ
ਪੁਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਪੁਛਦੀਆਂ ਨੇ

ਸਾਰੇ - ਚੁਪ ਸਾਧੀ ਜੇ ਮੂੰਹ ਬੋਲ੍ਹੇ ਨੀ,
ਸਤਲੁਜ ਦੀਓ ਲਹਿਰੇ ਬੋਲੇ ਨੀ ।

ਸਾਰੇ - ਕੀ ਅੰਗ ਅੰਗ ਗੋਰੇ ਵਢਿਆ ਸੀ ?
ਕੀ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਢਿਆ ਸੀ ?

ਕੋਈ ਅੰਗ ਵੀ ਵਢਲੋਂ ਛਡਿਆ ਸੀ ?
ਕੁਲ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਫੋਲੇ ਨੀ,
ਸਤਲੁਜ ਦੀਓ ਲਹਿਰੇ ਬੋਲੇ ਨੀ ।

[ਪਰਦੇ ਮਗਰੋਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਰ ਸਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼]

ਪਰਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ -

ਸੁਣੋ ਸੁਣੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸੀਓ ਵੇ,
ਜੋ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ ਅਸਾਂ ਨਿਮਾਣੀਆਂ ਨੇ ।

ਹਿੜ੍ਹ ਕੇਰੇ ਜੋ ਗਗਨ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨੇ,
ਵੈਣ ਪਾਏ ਜੋ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੇ ।

ਧੂਹ ਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਟਰੱਕ ਵਿਚੋਂ,
ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੇਤ ਤੇ ਸੁਟੀਆਂ ਸਨ ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਜਾਪਦੀ ਸੀ,
ਬੂੰਦਾਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ ਫੁਟੀਆਂ ਸਨ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ —

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ - ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ

ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦੇਵ - ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ

ਪਰਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ -

ਏਥੇ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਜੁਲਮ ਦੀ ਹਦ ਹੋਈ,

ਇਕ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬੁਜ਼ਦਿਲਾਂ ਟੁਕੀਆ ਸੀ ।

ਅਸਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਰਤੂਤ ਉਤੇ,

ਕੰਫਿਓਂ ਉਛਲ ਕੇ ਮੂੰਹਾਂ ਤੇ ਬੁਕੀਆ ਸੀ ।

ਪੰਜਾਬੀ -- ਗੋਰਾ ਰਾਜ -- ਮੁਰਦਾ ਬਾਦ

ਪਰਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ —

ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਲਾਈ ਸੀ ਅਗ ਮਗਾਰੋਂ,
 ਲਾਟਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ 'ਚ ਘੁਟਿਆ ਸੀ ।
 ਕਚੇ ਅਧ ਭੁਜੇ ਉਹਨਾਂ ਟੈਟਿਆਂ ਨੂੰ,
 ਸਾਡੀ ਗੋਦ ਅੰਦਰ ਆਖਰ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ।
 ਜਾਓ ਜਾਓ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਬੇਫ਼ਕਰ ਹੋਵੋ,
 ਸਾਡੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਝੂਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਇਹ ।
 ਬਦਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਲਵੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੋਲੋਂ,
 ਵਾਂਗ ਪੁਤਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਬਹਿਣਗੇ ਇਹ ।

[ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਰੋਸ਼ਨੀ]

ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ -- ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦੇਵ
 ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ...

ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ —

ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ, ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ
 ਕਰ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਸੋਹਣਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ
 ਕੀ ਹੋਇਆ ਇਕ ਕਿਰਨ ਸੁਨਹਿਰੀ,
 ਅਜ ਹੈ ਜੇ ਕਰ ਲੁਕੀ ।
 ਪਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਵੇਖੋ,
 ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਝੁਕੀ ।
 ਮੇਖ ਹੋਰ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇ,
 ਕਛਨ ਵਿਚਾਲੇ ਠੁਕੀ ।
 ਇਹ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਕੰਢਾ ਸਾਨੂੰ,
 ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ।

ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ, ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ
 ਕਰ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਸੁਹਣਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ
 [ਗਾਂਦੇ ਗਾਂਦੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ]

(ਪਰਦਾ)

● ਪੰਜਵੀਂ ਝਾਕੀ ●

[ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਝੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨੱਚਦਾ ਟੱਪਦਾ ਤੇ ਗਾਂਦਾ

ਹੋਇਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ]

ਅੰਗਰੇਜ਼ — ਵਾਹ ਬਈ ਵਾਹ, ਬਈ ਵਾਹ,
ਸਾਡ ਮੇਰਾ ਹੈ ਰਾਹ।
ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਰਵਾਹ ਕਿਸੇ ਦੀ,
ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਰਵਾਹ।
ਮੈਂ ਵਾਸੀ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਦਾ,
ਪਰ ਹਾਕਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ।
ਭਰ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਮੂਲ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ,
ਬਾਗੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ।
ਪੀਲੀ ਸਰ੍ਹੋਂ 'ਚੋਂ ਸੇਨਾ ਕੱਢਾਂ,
ਅਤੇ ਕਪਾਹ 'ਚੋਂ ਚਾਂਦੀ।
ਕਲਕ ਦੇ ਦਾਣੇ ਹੀਰੇ ਪੰਨੇ,
ਦੁਨੀਆਂ ਪੇਰੀ ਬਾਂਦੀ।
ਦੂਣਾ ਕਰ ਕੇ ਮਾਲੀਆ ਵੇਖੋ,
ਲਹੂ ਪੀਵਾਂ ਕਿਰਸਾਨ ਦਾ।
ਭਰ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਮੂਲ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ,
ਬਾਗੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ।
ਵਾਹ ਬਈ ਵਾਹ, ਬਈ ਵਾਹ...

[ਇਹ ਗਾਂਦਾ ਗਾਂਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਝਟ ਹੀ ਸਟੇਜ
ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸਾਨ ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ, ਇਕ
ਪਾਸਿਓਂ ਤਰੰਗਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਲਾਲ ਝੰਡਾ ਚੁਕੀ ਆ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ]

ਕਿਸਾਨ ਗਭਰੂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ —

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆ ਗਏ ਨੇ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ,
ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਵੇ —
ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਝੂਲਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਸਾਬੋਂ ਉਦਾਸ ਪੈਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ।
ਤਨ ਉਤੇ ਲੀਰਾਂ ਮੈਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ।
ਭੁਖਾਂ ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ।
ਵੇਖੇ ਗਏ ਨਹੀਂ ਝੂਲਸਦੇ ਫੁਲਾਂ ਜਿਹੇ ਨਾਦਾਨ,

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ

ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਦੇ ਮੋਤੀ ਸਾਡੇ ਨੇ ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਰੁਲ ਗਏ
ਸਾਡੇ ਲਹੂ ਦੇ ਲਾਲ ਨੇ ਕੌਭਾਂ ਦੇ ਮੁਲ ਗਏ
ਸਥਰਾਂ ਦੇ ਢੁਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਤੇ ਤੁਲ ਗਏ
ਹੈ ਘਰ ਅਸਾਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਵਸਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀਰਾਨ
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ

ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੁਲਮ ਜਬਰ ਸਹਿਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ
ਕਿਸਮਤ ਤੇ ਆਸ ਰਖ ਕੇ ਬਹਿਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ
ਜੁਪ ਚਾਪ ਹੰਡੂ ਵਾਂਗ ਢਹਿਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।
ਹੰਡੂਆਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਹੁਣ ਉਠੇਗਾ ਅਗਨੀ ਦਾ ਇਕ ਤੂਛਾਨ।
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ

ਇਹ ਵੇਖੋ ਦਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਗੁਸੀ 'ਚ ਲਾਲ ਨੇ,
ਬਗਾਵਤਾਂ 'ਚ ਢਲ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਨੇ।

ਅਜ ਗਰਮ ਜੇਠ ਹਿੜ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸਿਆਲ ਨੇ,
ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਗੋਰੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅਸਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਂ ਗਏ ਨੇ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ,
ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਦੇ,
ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਵਾਲਤਾ ਦੇ ਝੂਲਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ —

(ਗਾਂਦੇ ਗਾਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦਾ)

